

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Bettefanden

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Bettefanden", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 327. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blich05-shoot-workid79548/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Bettefanden

„Gjør Ild under Gryden! wo Mowr!“ lød det i Skumringen udenfor et afsides liggende Hedehuus.

„Haa do nød aa put i en, Falle?“* svarte derinde en skrallende Kvinderøst.

„En Si' Flæsk, Molle!“**

Og dermed skred denne ind ad nederste aabne Halvdør, og efter hende, næsten uden at bukke sig, en Mandsling ikke højere end en tolvaars Dreng, men bred, højbrystet og rundrygget – en ildevarslen- de Person: lav Pande, brunt Ansigt, det hele dybtrynket, smaa dybtliggende Øjne – liig Gnisterne i en Kulgrav – bar Hals med skarptudstaaende Adamsæble. Beklædningen som Skikkelsen: rund- puller bredskygger Hat af musegraa Farve, rødbrun langskjød- tet Trøje, sortgraa Knæbuxer, blegblaa Stunthoser, og intet videre.

Hun med Gryden, som jeg i Mangel af mere passende Beærvnelse vil kalde Bettefandens Oldemoder – hvorvel hun gik for at være hans Kone – var sit Hoved højere end den lille Mand; og dette Hoved var dobbelt saa stort som hans, bedækket med en Hue, der højt op i Tiden havde havt Sneens, men nu havde Tørvtaskens Farve. Ansigtets var som suur Fløde, og Øjnenes som blaasuur Melk.

Oldmowr, som hun hed til daglig Brug mellem sine Venner – ikke for Alderens Skyld, hun var kun noget inde i de Fyrrertyve, men med Hensyn til hendes Absolutisme, der befæstedes ved uforanderlig Ahvorlighed – Oldmowr, som først ved Ordet „Flæskeside“ drejede Ansigtet halvt om mod sin bjergsomme Mand, blev dog uforstyrret ved at bruge Ildtang og Grydsket, krumbøjet over Arnen.

„Hwot æ den fræ? Falle!“ spurgte hun ganske ligegyldigt, seende bestændig paa Melkebrødsgrøden.

* Farlil.

** Morlil.

St. St. Blicher

„Ka de eth wæh dæ jet aa jet? En haang ejsen i Kræn Hansens Skaastien. A fek mi Gjeddakraagh i en, aa slævt en owenud; dæffor æ wi behgitow saa suede* – haa Laang Ajs eth uct bæ faangøs?***“

„Jow han baaer, men han ga unt a sæ, faa de te do wa gon ued, han saah, te I sku wot et ant Stæj hænu.“

„Ja skihd! han sku ha kommen a Wonnsdæ;*** da ku ed gon an; no ka wi lek Skuhren.“

Røverparret havde faaet den fede Nædvere tillivs, og den lille grønne Huusven – der som kjert Barn har mange Navne, kalder Svend Tomling, Kukmanden, m.fl. var tørrt; da der udenfra pikkedes paa en Rude, og paa samme derefter strøges tre Gange med en vædet Fingerende.

„Ajs! ær ed dæ?“ brunmede den Bette, gik hen og aabnede for Indgangen, „ka do fortæll wos nød?“

„Læt!“ svarte den Indrædende – en lang, knoklet, rundrygget Karl, gammelagtig af Udscende, med et indskrumpet Ansigt, af Farve ikke ulig røget Flæskesvær.

„Do kommer eth te Row† op den bæh Sih Minnæt!“ sagde han med et polidisk Griin – eller snarere Grimasse, der kun gjorde en øjeblikkelig Forandring i dette Stereotypefjæs.

„Hwa æ dæ ve ed?“ spurgte Puslingen.

„Søtøw!“ lød Svaret, „wo Mand æ te Gill, aa i e Stuestaaw æ dær eth anne hjemm end e Muus, aa di ka da eth ræk wos fræ e Sølswaw – spo dæ!“††

Vi ville nu for det første forlade denne uhyggelige Røverstue og ile forud hen til den smukke Herregaard, hvor kun Muus skulde være hjemme at passe paa Sølvskebet. Det er egentlig en stor Parcelgaard, og bygget i nyere Smag. Den ligger langt fra Byer og enkelte Vaaninger. Man kunde sige, den havde fjernet fra sin Nærhed de i denne Egn ualmindelig grimme ja tildeels usle Bønderhuse.

Peen udvendig, var den det ikke mindre indvendig; men her vare Husets tvende Døtre de skjønneste Prydelser: Mettelene, den æld-

* Soder.

** Har lange Anders ikke været her fornys.

*** I Onsdags.

† Til Ro.

†† Skynd dig!

Bettefanden

Illustrationerne vises ikke
af hensyn til rettighederne.

ste, var en lav, men nydelig skabt og livelig Brunette. Lise var en høj, rønk, fyldig Blondine af bydende Holding, saadan som jeg har tænkt mig Sif sl. Fru Thors; dog tvivler jeg paa, hendes Hænder vare saa store som Gudindens. Faderen til dem var død for flere Aar siden; men Moderen var levende, og der var rigtig Liv i hende (maaskee derfor var Livet af Manden). Hun var baade Mand og Kone. Hun var i Ordenen den første oppe om Morgenen, og purrede Døttrene ud, derefter Tjenestepigerne; hvilke sidste fik en Rivaf for deres lange Snuen.

Traf hun derimod Nogen af dem paa Benene og i Klæderne, saa hed det: „hvad! er du alt paaklædt? hvor har du bisset inat? har vel lysteret i Herberget hos Karlene.”

„Nej Fru.”

„Hold Mund! ingen Sluddren!”

Saa ombyttede hun sine Morgenskoc med Træskoc, og gjorde Rønde gennem alle Udhusene. Først undersøgte hun, om Hestene vare fodrede og om der da strigledes; var saadant ikke skeet, raabte hun i Stalden: „sover I endnu? og Hestene rimme.* I faae selv Kost og Løn, og lad mine Heste staae og sulte. I sover nok saalænge, at jer Davre svies.”

* Vriiske efter Foder.

St. St. Blicher

Derpaa til Nødset.* Der vankede altid Skjænd, ufortjente med fortjente; og naar en Pige havde flyttet sin Trefod, prøvede hun om den forladte Koe var malket reen. Naar, det Anførte kan vel være nok til hendes Signalement; og Enhver kan let slutte sig til, hvorledes hun under de paafølgende Begivenheder vil forholde sig.

Den fjerde Person, paa hvem jeg beder Opmærksomheden henvendt, er Avlsforvalteren. En lille, sortsmuttet, væver Fyr, godmodig til Inderlighed, men ved given Anledning opfarende til Hestighed, havde han, i Førstningen uden at vide det, en høj Stjerne hos den stormodige Lise, muligt meest for den physiske og mentale Contrast imellem dem. Den blonde Nordboe gjør Lykke hos den brune Spanierinde, den brune Spanier finder Naade for de nordiske blaa Kvindesjæne – (det saae man i 808). Hvad dette skal blive til, vil Tiden vise.

De tre Damer sad i Skumringen ved Theen, da en Ridende travede op for Døren, og ind kom den ny Ejer af en nærliggende stor Gaard, hvis nærmere Beskrivelse forbeholdes. Den Ankomnes Hest blev trukket ned i Gaarden, som hørtes derinde; men da han selv fumlede i Forstuen, tog Forvalteren et Lys, gik ud og førte ham ind.

Det var en velvoxen ung Mand, snarere Yngling, med et aabent Ansigt, og ej allene guult men dertil kruset Haar.

„Jeg beer om Tilgivelse“ sagde han, bukkende for Damerne, „at jeg paa en saadan Tid aflægger mit første Besøg; men jeg var redet vild, og søgte derfor efter Lyset, jeg skimtede her. Det er nemlig mig, som har kjøbt **estrupgaarden, og har først tiltraadt den for 8 Dage siden. Jeg har idag havt noget at afgjøre paa Buderupholm, og kom vel sildig derfra, for at finde Tilbageveien.“

Den ualmindelig smukke fintklædte Mand vilde paa ethvert Sted bleven modtaget med jydsk Gæstfrihed, og, efterat han havde nydt nogen Forfriskning, skulde ingen Fremmed have seet i ham andet end en gammel Huusven. Som en saadan bekjendte han sin Træthed, og udbad sig Nattelejet anvist. I Forstuen tog han en dobbelt Terzerol ud af sin Kasse, og sagde smilende til Forvalteren, der lyste ham iseng: „Man havde, allerede før jeg rejste herhid, gjort mig Rold Skov mistænkelig, og nu vil jeg ikke lade den blive her, at ikke Nogen skulde faae fat paa den og muligen afstedkomme en Ulykke.“ – Han kom iseng, lagde Terzerolen foran sig paa Bordet, og slukkede Lysen.

* Fæhuset.

Bettefanden

Naar man er udmattet, falder man derfor ikke altid strax isøvn; saaledes gik det den Kruushaarede – som jeg herefter vil benævne ham. – Ydermere, eller allermest forsinkedes Søvn for ham ved ubortjægelige Tanker om den skønne Sortlokkede, der med andalusisk Solvarme havde begyndt at virke smeltende paa den nordiske Snemand; thi Snemand havde han hidtil været, uoptøelig for de nordiske Stjerner.

Da pilkes der udenfra ved Vinduet, og efter fire raske skærende Strøg paa en Rude (rimeligt af en Glarvesterdiamant) tages Ruden ud, Vindveskrogen forinden lettes af, og Vindvet selv lukkes heelt op. Vor Gæst griber Terzerolen, spænder den ene Hane og venter. Da kommer en Menneskefigur op i Vindvet. Kruushoved sigter paa Lykke og Fromme et Par Secunder, og trykker saa til – et svagt Skrig og Skikkelsen er forsvunden.

Da Forvalteren havde lagt nogle Frictionssvovlstikker paa Bordet, griber han een, gnider, faaer Ild og tænder Lyset. Han stirrer mod Vindvet: Det er tomt, men i Krogen skraas nedenunder skimter han en ganske liden Person, og tilraader denne: „kom frem Du! men ikke for nær! ellers skyder jeg.”

Bettefanden – det var ham – fremtreen to smaae Skridt, foldede Hænderne, neiede og sagde: „wæ naadig! aa læ mæ go som A kam. A ær en sølle fatte Innest,* haa Kuen aa manne smø Bøn, da somti sulter aa somti fryser; de haar A funnen mæ i; men saa kommer han den Aahn, aa twinge mæ te aa fülle mej bæhbid, aa pas po, mens han steler, te wos behgi tow, saa han** – Herregud! læ mæ behaal mi elendige Lyw! de æ den føhst Gaang, A haa wot po saae Vej, de ska aasse blyw den sihst – aa Gu naah mæ.”

Kruushoved tog blandt sine Penge paa Bordet en Specie, raabte „Gribs!” og smed den til ham. „Kjøb nu noget at æde til diue Børn, og skynd Dig ud!”

Røveren var ikke seen, men hoppede søm en Kat ud af Vinduet. Udenfor vendte han sig op paa Tærne og sagde indad Vindvet: „Skull vi engaang træffes, aa han ær i Klæmhærk,*** saa skal A sie om A ka betaahl ham faa mit Lyw aa hans Pænnng.”

* Indsiddet.

** Sagde han.

*** Knibe.

St. St. Blicher

Kruushoved sprang op, og med Lyset til Vinduet, for at see efter den Røver, han mente at have skudt eller saaret. Der var intet at see eller høre. Thi lukkede han Vinduet, lagde sig igjen, og slukkede Lyset, men kunde dog ikke falde isøvn, før henimod Dag.

Det første Spørgsmaal, da han kom ned til Kaffebordet, var det sædvanlige: hvorledes han havde sovet, og hvad han havde drømt?

„Man sover ikke godt“ svarede han letsmlende, „naar man har Fremmede i Sovelammeret.“

„Ih! har Musene gjort dem Uro?“

„Tobenede Muus“ sagde han, og fortafte, hvad der var foregaaet. Der lød et tredobbelt Skrig, og man foer op i Værelset, og ud i Haugen, men fandt intet uden nogle Blodstriber paa Digestenene, hvoraf man sluttede, at den ene Røver var bleven saaret, dog ikke dødeligt. Saa var da den Røverhistorie forbi.

Da man igjen fik Roe ved Kaffeen, tog Kruushoved saaledes tilorde: „mine Damer spurgte mig før om mine natlige Drømme. De indseer nu, at jeg ingen kunde havt; thi jeg faldt først i Slummer da det begyndte at dages. Saa drømte jeg rigtignok – han kastede et stjaalet hurtigt Blik paa Mettelene – „men da jeg ikke veed, om det skal gaae i Opfyldelse, er det, for det første, bedst slet ikke at tale derom. Skeer det ikke, beholder jeg den yndige Drøm for mig selv, men gaaer den i Opfyldelse, da var det ingen Drøm, men en Spaadom – tillad at jeg bryder op! man venter mig hjemme.“

Han reiste uden videre Snak.

Og ville vi nu see, hvordan hans Hjem var beskaffent.

Paa en høj Bakke, tæt syd for en større Aa, ligger eller snarere hænger ****estrupgaard**, paa Rygningen Stuehuset, Udhusene nedenfor hverandre, saa det længere borte virkelig seer ud, som om de vare hængte paa Brinken. Nedenfor denne sænke sig dybere, terrasseformigt fire forhenværende Fiskedamme, nu vandløse, græsgroede: saa kommer Agermarken, tør og karrig, og derpaa Lyngheden vidtstrakt og frodig paa sin Maade. Vesten for Gaarden vise vidtstaaende halv- og heeltudgaaende Træer og endnu flere Stubbe, at her engang har været Hauge. Paa Bakken tæt vesten for Gaarden staaer en bitte kullet Kirke.

Bettefanden

Illustrationerne vises ikke
af hensyn til rettighederne.

Forniddagen efter det mislykkede Indbrud, kom Bettefanden med et Bundt Rivejern og andet Blikøj ind her i Køkkenet, faldbydende sine Varer. Den gamle Huusholderske købte et Par Stykker. Da Stumpen havde taget Betalingen til sig, spurgte han om Manden var hjemme. Denne, som i næste Værrelse hørte sig efterspurgt, kom til og kjendte strax sin lille Mand.

„Hvad godt?“ spurgte han.

Med nogle hurtige Øjeblik og et hurtigt Fingerpeg ad den Dør, ad hvilken Kruushoved var traadt ud i Køkkenet, siger han: „haa han ingen Vinnier, da trænger te aa kittes?“

„Jo“ var Svaret, „der er et Par Ruder i mit Sovekammer, følg med!“

Huusholdersken gav ham lønligen et Forsigtigheds Tegn. Han gik ind, den Lille fulgte.

„Ka ingen høyr vos?“ spurgte denne med omsvævende Blik.

„Nej! men tal kun ikke for højt, om du ellers har noget af Betydenhed at sige mig.“

„Haahr han Goeren hæyr i Funkeskassen?“

„Hvad er det for een?“

„Ja I Anner kaller en Brandkassen.“

„Brandkassen? hvorfor spørger du derom?“

„Det skal A sejj ham: Laang Ajs æ bløwn ilworre,* faade han jow

* Ondsindet.

St. St. Blicher

ham en Kuhl ind i hans jeun Løer; han haa lowd, te den røh Kok
snaar sku gahl øwer Goeren, aa de haaller han aasse; de waarer eth
maarne Nætter; han bie baare ætte Skomaggeren aa den Tarm-
løhs.” ..

„– Hvad er det for Nogen?”

„De æ stønnown a wo gue Venner.”

„Det er satanisk! ja, Gaarden er assureret fra min Formands Tid –
har de ogsaa isinde at myrde mig?”

„De haa dær eth wo Taahl om. Men hwa Tøw han haaer hærinn, aa
vel ha bjætted, de ska han ha tereh* aa fo ued a et Vinni – men hold
no ennee ve sæ sjæl, hwa A haa røved ham, fo ejsen gjaller ed mi
Lywh.”

„Vær rolig for det! der har Du et Par andre Specier – naar Du siden
trænger, saa kom til mig! Og vil Du forlade den Ødelæggelsens Vej,
du nu vandrer, saa vil jeg hjælpe dig op af Dyndet.”

Med skulende Aasyn sagde han: „de kan eth nøtt,” vendte sig, og
smuttede væk saa hurtigt som en Væsel.

Gaarden var assureret saa højt, at for Summen kunde opbygges en
langt bedre end den daværende. Af Møbler og andet Indbo havde han
endnu kun faaet hidbragt det allernødvendigste. Det meste og bedste
opbevaredes endnu i Aalborg. Han havde rigtignok bestemt at lade
det hente een af de første Dage; men efter de Advarsler, han nu havde
faaet, besluttede han at tøve. – Imidlertid forsynede han Terzerolen
med frisk Ladning og ligesaa sin Jagtbøsse – ogsaa Doublet, saa han
nu kunde tage Fire paa sin Samvittighed. Om Natten sov han i
Klæderne, paa Frakke og Støvler nær. Det pinligste for ham var, at
han ikke torde advare Gaardens Tyende; thi skulde Gaarden virkelig
brænde, kunde jo Mistanke om egen Anstiftelse ikke gaac ham forbi,
eftersom de gamle Bygninger ikke vare meget mere end den halve
Forsikringssum værd.

Fra denne Gaard, der staaer paa svage Fødder, skal jeg føre dem der
behage at følge mig, ind i en Vaaning, som er fuldkommen udfast,
nemlig en Kove** i et forlængst nedlagt Kalkbrud, hvor Kalksteen og

* Paa rede Haand.

** Indhugget Gang (Stolle).

Bettefanden

Flint lagvis allene udgjøre Gulv, Loft og Vægge; hvor Sæder, Borde, Gjemmesteder ere af samme durable Material; Sengestederne ligerviis, men disse vel forsynede med Dyner, Puder og Lagner – altsammen Bytte fra natlige Strejftog. Et af de aabne Væggeskabe er forsynet med Kaffekjedel, Kande og Kopper; et andet med meer eller mindre indholdsrige Flasker af forskjellig Størrelse og Façon, et tredje med Smør og Ost, et fjerde med Flæsk, det femte med Kjødmad, o. s. v. I en Krog ligger et Ølanker – der Hele inddreven ved Brandskat. – Her er ikke Tegn til den dyre Tid, som man seer.

En gammel Mutter sidder i en Krog, og binder paa en Hose – ikke fordi hun behøver at arbejde, men af gammel Vane, og fordi Mennesket i Eenrum inden fire Vægge ikke kan være ledig. Dette vorder vitteligt nok til en frygtelig Tortur. – Dog nu synker Strømpen med Hænderne ned paa Skjødets; thi ind gennem Aabningen bukke sig Laag Ajs, Tarmløs, Skomageren, og tilsidst, uden at bukke sig, den lille Djævel. Denne sætter sig for Bordenden, de andre ved Siden, og fremlægge langsomt Nattevandringens Frugter: nogle Tintallerkener og andre Stykker Køkkentøj, saa man seer, paa hvilket Terrain de have manøvreret.

Bettefanden afsondrede Tyvekosterne i tre ligelige Dele, lod Ajs vende Ryggen til, og nævne hvem den ene efter den anden tilfaldt, alt eftersom Bettefanden pegede paa Hobens og spurgte.

„Hvorfor vil Du ikke selv have noget?“ sagde Skomageren.

„Jeg har nok i denne her,“ sagde han fremvisende den ene Specie: „den kom drattende mig ind i Lommen.“

(NB. Jeg lader disse Karle tale Højdansk imellem, for ej at trætte med altfor meget Ramjydsk.)

Jeg bør gjøre Læserne bekendt med de tvende af Røverne, som de her første Gang have for Øjne. – Skomageren havde rigtig givet sig af med at flikke Skoe og Støvler i en ikke langt fraliggende Kjøbstad, havde giftet sig, og sat et Par Børn i Verden. Men lidt efter lidt forfaldt han til Sviir og Spil, og overlod endelig sin Familie til Fattigforsørgelse, selv opsøgende Tarmløs, hvis Bekjendtskab han i en Kippe udenfor Staden for en Tid siden havde gjort, og som allerede dengang havde søgt at hverve ham for sit Selskab, i Betragtning af hans kraftige Legeme og kaade og forvovne Skvalder, som ikke levnedde Frygt for Samvittighedens Indblanding.

St. St. Blicher

Hververen talte i Modsætning til Hiin ganske lidt, og mindre med Munden end med Øjnene; men han var i Grundten den værste af de fire Kumpaner: han var uforanderlig kold, hvad enten han „gjorde et Huus varmt“ – der i deres Sprog betydede det samme som at lade „den røde Kok gale“ – eller han sad og tog til sig af Æde og Drikke i den lune Røverstue. Sit Øgenavn havde han faaet af sit altid lige indsnærpede og slunkne Underliv. – Før han greb til Røverhåndværket, havde han været Lappeskræder, men ikke sjælden saltet ved den Profession.

Jeg har blot at bemærke ved Røverkulen: at dens Indgang var skjult af en stor Enebærbusk, hvis Rødder kunde løses og blades indenfra.

Og hermed overlade vi disse forsorne Karle til deres Svür, ugudelige Snak og liderlige Sange, for at blande os mellem virkelige Mennesker.

Krumshoved havde hver Dag eet eller andet Ærinde til Gaarden, I veed nok. I Iver Eftermiddag tog han hjem. Han var i Ilden der, og kunde vente at komme i Ilden her; han var mellem en dobbelt Ild. Han tænkte paa at faae den første slukket før den sidste udbød. Det gik ikke saa let.

Vel bemærkede han et og andet svagt Glimt af en dæmpet Ild: men det var kun et flygtigt Kornmodn. Ligeledes iagttog han, at hun med Forsæt søgte at undgaae Eneværen med ham; hvilket paa en Maade var et godtlovende Tegn; men viste dog, at der maatte stedfinde een eller anden Hindring for Fritløb af hendes lønlige Følelser. Denne kom han endelig efter.

En Dag kaldte Mama den yngre Datter ud, den ældre kunde ikke længere slippe for at høre Kjerlighedserklæringen: den drev et dybt Suk af hendes Bryst, og to store Taarer af hendes Øjne. Han stirrede, han lyttede, han ventede.

„Moder“ sagde hun med svag og bævende Stemme, „har allerede bestemt mig for en Anden.“ –

„– Men ellers?“ spurgte han stormende.

Hun svarede ikke; men det var ogsaa et Svar. Men med det var han ikke forøjet. Han udstrakte Haanden, som for at gjøre et andet nærmere Spørgsmaal. – Hun foer ivejret, tørrede Øjnene i en Svip, og udhviskede ængstelig: „Nu kommer Moder.“

Og hun kom.

Bettefanden

Idet hun aabnede Døren, sagde han sagte og hastigt: „Gjæmt er ikke glemt,” og til de Indtrædende: „der er dog ikke forefaldet noget ubehageligt?”

„Ikke af Betydenhed” svarte Fruen, „det var to af Pigerne, som gjorde Spektakler med en tredie, og saa maatte jeg skifte Ly imellem dem. Den Ene krævede Lise til Vidne – det Hele var ikke saa meget værd som en hovedløs Knappenal; men saadan er det Kram. De maaler ikke nogen god Omgang; de skal holdes i Ørene.”

Den Forelskede brød snart op, og holdt paa Hjemvejen Regnskab med sig selv og med Skjæbnen; men han fandt i begge mange Udsættelser, saa innet af dem blev opgjort.

Da han fik Sigte paa sin Gaard, der var udsæet til et Brændoffer for det ubøjelige fatum, hvilken usynlige Magt har tilfældes med Amor: at være Guders og Menneskers Herre, da fik hans Tankegang pludselig en anden Retning, nemlig til Flugt fra begge Farer. Har Du, sagde han til sig selv, brandfri forladt den livelige, tidkortende Hovedstad, for her i den trævne skumle Lyngørk at henslæbe dine Ungdomsaar paa en sandig Oase, udsat for Røveri, Mordbrand, og Hjertebrand? Er der Landlivets Lyksalighed, Du sværmede for? Fader nærer Forkjerlighed for dette Kragerede, fordi han her er udruget; derfor kjøbte han det, og forærede mig. Jeg maa opsøge mig en venligere Boc – jeg vil sælge denne Rønne, gaaer den op i Røg og Ild, gaaer den ogsaa op i Prisen – og saa – Mettelene! – Han sporede Hesten.

Hjænkommen bandt han Sengekæder, Gangklæder og hvad andet han havde, sammen i Lagnerne, lagde sig i alle Klæderne paa Madratten, og vaagede som de foregaaende Nætter til henimod Dagningen, urolig og bespændt. Han begyndte omsider at mærke Søvnens Overmagt, da han seer det glimte paa Ruderne. Han flyver op, aabner Vinduet, med Doubletten i Haanden. Da han strækker sig ud, seer han Luerne i begge Huusender, lader Blikket fare til Jorden og helt omkring i Halvcirkelen – der var Ingen. Mordbrænderne maatte, saasnart Taget var antændt, have rendt deres Vej. Nu ilede han, med Bylten over Nakken, Bøssen i Haanden og Pistolen i Lommen, hen at purre Huusholdersken og Pigerne ud, raabende, de skulde søge lige syd ud af Gaarden. Ligesaa i Karlekammeret. Næsten Alt, baade Levende og Livløst blev reddet inden Dagskjær; og inden Solopgang var ikke en Pind tilbage af den hele Gaard.

St. St. Blicher

Dens Ejer følte sit Sind lettet, da Trudselen nu var udført, og overlod saa Asken og Gløderne til de hidlede Redningsmænd. Pigerne søgte deres Hjem i Nabobyerne; Huusholdersken tog han med sig paa en Vogn til Hobroe. Der drog han ind til en Slægtning, som endnu befandt sig mellem Dynerne. Denne, som ikke havde erfaret noget om Ildebranden, gned Øjnene og hilste med: „Ej Ej! saa tidlig? hvordan gaar det saa med Landvæsenet, Hr. Kiøbenhavn?”

„Begyndelsen er glimrende” var Svaret; „thi denne Morgenstund har Lucerne fortæret den hele Rønne, Rub og Stub.” Der blev en Spørgen, og der blev en Svaren, og Kjøbstædmanden fik Underretning om det, som Læsere allerede vide, paa Bettefandens Advarsel nær.

Nu fik den Brandlidte et Par Dage nok at bestille med vedkommende Autoriteter; og da alt det var tilside, var et Ridt til hin magnetiske Gaard uopsætteligt. – Vejen løb tæt forbi – Helvede, som jeg i Betragtning af Beboernes betydningsfulde Tilnavne, kalder Kjeltringherberget ved Stenild.

Rytteren var neppe kommen ud for Døren, før Fanden kom flyvende ud hen til ham med et spørgende „No?”

Kruushoved smilede.

„Haa han faat ed bjerred tehov?!”*

Han nikkede, greb i Lommen, og rakte ham tre andre Specier med disse Ord: „Jeg kjøber mig et Sted langt fra denne Egn. Vil Du ombytte dit fordømte Haandværk med en ærlig Næringsvej, saa skal jeg sørge for det.”

„Go ind, aa snak mæ wo Mowr, saa skal A træk Hejsten hæ bag om, aa gie en let.”

Saa gjort. Oldmowr stod allerede, læggende de sammenslyngede Arme paa Kanten af nederste Halvdør.

„Moer!” siger han, „eders Mand har vist mig en Tjeneste, jeg vil vise jer begge een igen – I boer ikke godt her.” –

„– No saa de tørker han?”

„Jeg vil skaffe jer en bedre Bopæl, hvor I ogsaa kan føre en bedre Levemaade.”

„Hudden sku de go te?”

„Naar jeg gjør eder saadant et Tilbud, kan I vel begribe, at det er

* Bjerget det tilhøbe.

Bettefanden

mit Alvor. For eders egen Skyld bør I tage imod det – I bør flytte herfra.”

„Hva sku de gjø godt for? A haar ingen Hown* te aa fløtu, innen A ska slæves hæfræ.”

„Men hvad om nu Øvrigheden slæber jer herfra?” –

„– Hej hej! hva æ da ved ed?”

„Saameget, at jeres Mand kan vente hver Dag og Time at komme i Tychullet.” –

„– Ham døhrom!” –

„– Men I kan komme til at gjøre ham Følgeskab.” –

„– Haa, haah! de go wal eth saa haar te som Præjsten præjker.”

Dermed drejede hun sig, og gik hen til Arnen. Den Bette kom med Hesten, og sagde: „den vil hverken ha de jenn eller de anned – vil wo Mowr?”

„Nej; men vil hun blive her, raader du da ikke for dig selv?”

„– Eth søen saa relle**, a tør eth væ hinnær inned.” Han strøg med de udspilede Fingre Haaret i Vejret over den dybtfurede Pande, og hvæsed: „hwys! A æ baanng faa hin.”

Rytteren var ogsaa nærvæd at blive det, stæeg til Hest, og sagde: „Vil du mig noget siden, kan du finde mig paa Magnøtgaarden – eller, kan du skrive?”

Han virrede med Hovedet: „Skomageren kan.”

„Lad ham saa skrive paa en Lap Papiir Dagen og Timen, paa hvilken vi skal mødes i Dalen histnede, og klin Seddelen fast paa den bredeste Steen af Hangediget udenfor Gaarden.” Den Bette nikkede, Rytteren reed.

Neppe var den Brandlidte ankommen i Mognctens Borggaard, og havde afgivet sin Hest, før begge Søstrene og Forvalteren luede ud at tage imod ham. Denne og Lise spurgte nu ivrigt beklagende og deltagende, hvorpaa de fik korte, dog tilfredsstillende Svar. Mentele-
ne var taus; men ikke saa hendes sorte Øjne; og i hendes Ansigt – lidt blegere end sædvanligt – var noget at læse, som Kruushoved meente at forstaae. Borgfruen blev staaende indenfor et Stuevindue. – Hun hilsede formelt eller fornemt paa den indtrædende Gjæst, yttrede en konstlet Sympathie, og bød til Sæde.

* Lyst.

** Rigtigt.

St. St. Blicher

Dette blev ikke lang. Den Fremmede rejste sig hurtigt, og sagde, med et vist Øjekast til Forvalteren: „jeg maae see efter, om min Hest ikke skulde være brødt, det forekom mig saa, og jeg har brugt den vel glubsk i disse Dage.“ Han gik ud, Forvalteren fulgte.

Ankomne i Stalden, og forvissat om, at ingen Trediemand var i Nærheden, siger han til den usædvanligt nedslaaede Medfølger: „Lad os To være oprigtige mod hverandre! Lad os forklare os! De kan opklare Forholdene, som for mig ere i Vildrede. Ta'er jeg ikke fejl, saa har Lise og De Godhed for hverandre; og jeg ta'er ikke fejl, naar jeg siger, at det samme er Tilfældet med hendes Søster og mig. Men min er sky, ængstelig, og Deres forstiller sig – Hvad er der i Vejen?“

„Oprigtighed for Oprigtighed!“ sagde den Tiltalte, „Moderen, hun er herskesyg, stivsindet til det yderste, og den Plan, hun enegang har lagt, forlader hun ikke. Der ere to Brødre, Herremænd ovre paa Mors; med dem *skal* hendes Døtre giftes: for det første, fordi de ere rige, for det andet, fordi de gjøre deres Koner til Fruer, og for det tredje, fordi hun nu saa vil. Min er den stærkeste af de To, men Moderen er stærkere; deres vil bøje sig som et Lam under Offerkniven. – Og hvad er det saa for Uværdige, hun vil opofre dem til! Den ældste, Kammerraaden, en fyrretyveaarig Pebersvend, er raa og plump, gemeen i Mandfolkeselskab, og tvetydig naar Damer ere hos. Han kan ikke snakke om andet end om Heste, Stude og løse Kvindfolk, og hvad dette hans Yndlingsfag vedkommer. Og det er ikke blot i Talem, han er saaledes: det skal være et sjælden ufrugtbart Aar, da der ikke kommer flere end een Pige fra ham i velsignede Omstændigheder. Den ligesaa rene som forstandige og følelsesfulde Mertelene vilde snart gaae tilgrunde, naar hun skulde bindes til ham.

„Lise vilde faae ganske modsatte Vilkaar: hun vilde – om hun end aldrig havde skjænket nogen anden sit ædle men modige Hjerte – hun maatte hensynke i Kedsomhed, Livsløde. Tænk dem engang! Krigsraaden er temmelig dum, og – som alle dumme Mennesker – meget mistroisk, har ikke synderlig Agtelse for Nogen, uden for Broderen, der er hans Orakel, er stedse kold, stedse ligegyldig, kan hverken blive vred, eller glad, eller bedrøvet – og har kun Sands ene og allene for Penge. – Lise vilde jo faae absolut Herredømme, men det er jammerligt, da han ikke er værd at regjere over. – Man venter hver Dag det værdige Par, at Slutseddel kan affattes.“

Med Ryggen lænet mod en Spiltoughom, og Hænderne paa sam-

Bettefanden

ne, havde han modtaget disse lidt trøstelige Opmuntringer, og taug endnu en Stund, grublende. Med et hæftigt Aandepust udbrød han da: „Kan De ikke make det saa, at jeg faaer Mettelene under fire Øjne? Der er faldet mig noget ind, som muligens vil hjelpe os allesammen.”

„De har ikke saa vanskeligt ved det, som jeg; jeg tjener jo her; min Faders Princip er, at man først skal være Tjener, før man kan blive Herre – som Herre bør være; ellers, siger han, kan man ikke bære gode Dage. Dem kan jeg faae i een vigtig Henseende, thi min Fader har meer end nok til mig og min Søster. De er jo allerede Deres egen Mand, og en Titel kan De jo købe Dem.”

„Hæ!”

„Nu maae vi ind – jeg skal nok sørge for, at De kan komme til at aflægge lønligt Skriftemaal for Mettelene; men hold deres Øjne fra hende, saalænge Fru Donnerwetter er tilstæde! jeg har mærket noget lurende hos hende.”

Ved Udgangen af Stalden hviskede Forvalteren noget til Røgteren, og stak ham et Par Skillinger i Næven. I Stuen havde vor Kjøbenhavnner er fortrædeligt Ansigt opsat, lagde Hatten skjødsløst fra sig, og sagde, uden at vende Talem til nogen enkelt: „Jeg vilde ikke havt det for hundrede Daler; det kan skade mig langt mere. Jeg skulde været

St. St. Blicher

over Sundet iaften – og nu er han brudt – jeg har varsket og bedækket Saaret; men før imorgen tør jeg ikke ride ham, og endda kun paa bært Dækken – gode Fruel! maae jeg falde dem til Ulejlighed denne ene Nat?"

„Gud bevær! saameget er vi Dem i det allerringeste skyldig fra den forrige Nat.“

Som hun saa havde sagt, kommer den gamle Røgter tontende op i Borggaarden og raaber udenfor Vindverne: „Naadde Frow! aa Hæ Faawalter! kom aa sie te den blakbroged Kow! A æ baanng hun støwter.“*

Ud foer de Paakaldte, og ind i et Sideværelse Lise – De Elskende vare ene to.

„Jeg maae skynde mig“ sagde Eiskeren skyndsomt. „Tør jeg haabe, at De deler mine Følelser?“

Hun ligesaa raskt: „jeg deler dem.“

Med et Smil, der kom fra Sjælen, fremrækkede han sin Højre – hun lagde sin i den med et Smil, der kom fra Hjertet, men fra et ængsteligvernemodigt.

„Nu ingen Frygt længer! Fra dette Øjeblik er jeg din trofaste Beskytter. Din højeste Kjerlighed tilhører mig – Datterens Pligt byder hende at forlade Fader og Moder, og holde fast ved sin Mand. Jeg træder foran – Du følger – ikke blindt, men tillidsfuldt! uden Vaklen, uden Bæven!“

Hun kastede sig hulkende til hans Bryst. Han trykkede et Kys paa hendes Pande – hun eet paa hans Haand.

„Rolig!“ hvidskede han, „hun kommer – gaae ind til din Søster, og læd hende komme herud!“

Saa skeete det.

Da Fruen og Forvalteren traadte ind, stod Skjelmen i en levende Samtale om ligegyldige Ting. Mama kastede et ligegyldigt Blik til dem, lod det løbe om i Stuen, og spurgte om Mettelene.

„Jeg troede, hun var gaaet ud til Moer,“ svarte Lise med samme Ligegyldighed, „hvad blev det til med Koen?“

„Havde jeg ikke kommer til“ svarte Moer, „kunde det blevet til hvad det skulde være; men jeg sa'c dem strax, hvad der var at gjøre – det hjalp.“

* Styrter.

Bettefanden

Forvalteren gjorde en skjelmisk Grimasse bag hendes Ryg, og nikkede til sin Svoger i Haabet.

„Min gode Frue!“ tiltalte Kruushoved hende: „De skulde vel ikke kjende“ – han nævnede en Gaard i Nærheden af Skive.

Hun virrede med Hovedet.

„Jeg taer nu hen for at kjøbe den“ vedblev han, „hvis den er at faae noget rimeligt. Tomten derhenne sælger jeg; thi skulde jeg bygge den op, og atter faae den sveden af, det havde jeg ingen Lyst til. Det er ogsaa ret en Røvereegn, denne Egn.“

Han gik til Døren, vendte sig med Trykkeren i Haanden, og sagde: „Jeg venter een af mine Karle; jeg vil dog ud at see efter ham.“ –

Han trængte til frisk Luft, saa sødtbeklemt var Brystet. Han gik udaf Porten, og snart skæntrede han, snart dansede, snart hoppede han. Da faldt hans Øjne paa Steendiget, og saae med Forbauselse et paaklistret Stykke Karduspapier, hvorpaa stod 12 og underneden B. F. Næste Dag altsaa skulde Mødet med Fanden finde Sted. Hvad kunde det betyde? Saa hastig? Der maatte være noget paafærde.

Paa det bestemte Klokkeslet steg vor Helt ned i Dybdalen. Den Bette var der allerede, og rejste sig op fra Lyngen.

„De jawwer“* sagde han. „Di tow Herremænd kommer idaw, aa iawten ska di gies sammen, Præjst aa Dejn æ bestelt; men dæ mo ingen veedet. Jomfrowerne ikhejer, fa di lihg ska te ed.“**

„Hvorfra veed du alt det?“

„De ka væ de samme hworfæ A veed ed, men vis æ ed.“

„Men der er jo ikke lyst for dem.“

„– Dærfor æ Kammeraadens Faawolter skikked te Vihorre ætte Konngbrøwn, aa han vinte di ve Autensti o Magnetgoeren. Vil han no ha ed, saa ska A pas ham op ve Løwelbrow, aa skell ham ve de han haar unt aa; ejsen ska A ingen Faatræd gyer ham sjæl. Saa læ di wal væhr aa gywt dem iawten, aa sihn ka han sie, hudden han vel taen. Imuen*** ve den hæh Ti, ka han fo Brøwwen po de hæ samme Stej. Skynd sæ no tebaahg.“

Væk smuttede den Lille, og den i Hovedet teummelig forplumrede Elsker skyndte sig til Magneten.

* Der hæster.

** Før de lige skal til det.

*** Imorgen.

St. St. Blicher

Vor Ridder var i en sælsom Sindsforfatning, stærkblandet af stridige Fornemmelser: i nær Berørelse med Røvere, ja Medvider, passiv Deltager i een af deres forbryderske Haedlinger. Hans Samvittighed bebreidede ham, at han ikke havde afværget, reentud forbudet det Overfald, som nu snart skulde foregaae, og som muligen kunde tage en blodig Ende; men saa søgte han at berolige den indvortes Mæne dermed, at han hverken havde lagt Plan til Røveriet, eller drevet paa det, og at Røveren havde forladt ham, før han kunde ret besinde sig. Men skulde han ikke vende om, og gjøre nu, hvad han burde gjort før? Hm! den han søgte, var vist allerede paa Farten. Saa de to skuffede Medbejlere! Vel maatte de være Snavskarle; men Slyngler tilkommer jo ogsaa Retfærdighed, saavel som Tyven. – Mettelene, den Elskede, den uden kraftig Indgriben Fortabte! hendes straalende Billede svævede mellem hine mørke – overstraaede dem. – Ingen Skrupler flere! Ingen Valden mere! Tærningerne vare kastede.

Udenfor det magnetiske Slot mødte han sin Fælle i Kjerlighed, Frygt og Haab. Han fortalte ham, hvad han havde erfaret om Medbejlerne, deres nærførestaaende Ankomst, og det improviserede Dobbeltbryllup. Kilden til disse Oplysninger maatte han nødvendigviis skjule indtil videre, saavel som, hvorlunde det vilde skee, at der idag ikke blev noget af Brylluppet. Men hvad saa? Den til Nedslagenhed bekymrede Forvalter var ikke istand til at besvare dette Livsspørgsmaal – den Guldlukkede var det.

„De skal ud til Arbejdsfolkene” sagde han; „jeg vil følge med og see, hvad jeg kan hitte paa.”

Ejheller omsonst lagde han sit krusede Hoved iblød. Hvad derfra udgik, skal Tiden vise.

Med raskere Skridt, rankere Krop og lysere Aasyn, end de vare udgangne, indginge de igjen i det fortryllede Slot.

Efter Aftale forholdt Begge sig i deres hele Adfærd, som om de ikke anede, at noget var i Gjaere. Derimod blev det dem en Umulighed, mundtligt eller skriftligt at give Pigerne Underretning om det forestaaende, undtagen ved forblumede Talemaader, stjaalne og opmuntrende Øjekast, stiledede paa at indgyde Haab og Tillid. Moderen brugte sine Falkeøjne, og magede det saa, at hun altid var sammen

Bettefanden

med Begge. Mod Middag tog hun dem med sig op i Storstuen; hvor de alle forbleve, til de Forventede ankom.

Hvad der bestiltes i Stadsstuen, opdagede Forvalteren ved at gjøre sig et Ærinde forbi Vinduerne. Derindt saac det pyntelig, men for Somme ikke glædeligt ud: Spejle og Lampetter vare behængte med grønne Krands: tolv massive Lysstager, gammelt Arvegods, som kun ved overordentlige Anledninger kom for Dagens Lys, stode paa Commoderne – kort, han behøvede ikke videre Beviis paa Troværdigheden af Vennens Underretning.

Saa kom da de velbyrdige Herrer, og der i stolt Humør: Kammerraaden lod sin brede Mund flyde over paa sædvanlig Viis: Krigsraaden greb sig an, og fremslæbte nu og da med Besværighed Indfald, som ingen uden han selv antog for Vittigheder. I Fruens Ansigt laac stolt Triumph, i Lisens rolig Trods, i Mettelenes afvexlende stille Resignation og tvivlsom Forventning.

Kammerraaden var ogsaa i Forventning, men som ikke var forstyrret ved Tvivl; ogsaa kigede han ofte gjennem Vindverne. Krigsraaden sad stadig med Ryggen til dem, og kigede efter Ludvig den sextendes Hænrettelse, der hang som Kobberstik ligeoverfor ham. Imellem skottede han til Oraklet, der ud paa Eftermiddagen blev en lille Smule urolig, og mumlede stødeviis for sig selv: „hvad bier han efter – han kunde ha' været her – jeg skulde dog aldrig troe – nej – han maa være her paa Øjeblikket.”

Fruen havde nedtrukne Øjenbryn, og hvidskede til ham af og til kort, mere og mere hæftigt, hvortil han ikke svarede undtagen saa med Nik, saa med Hovedrysten.

Tiden skreed. De to rette Elskere vare kun sjælden og stakket inde; og et Par Timer over Middag tog Mettelenes Afskæd, hilsede tørt paa Døttrene og belevent paa Moderen, takkede for udviist Gjæstfrihed, og gik ud til sin Hest. Forvalteren, ledsagede ham efter givet Vink, „da der ingen af Karlene vare hjemme.”

I Stalden aftales nu, hvorledes de skrevne Vink skulde spilles Kjøresterne i Hænderne. Derpaa modtog Kruushoved de nødvendige Attester og Papirer for Vennens Vedkommende, og foer nu afsted til Amthuset i Aalborg.

St. St. Blicher

Jeg kan ikke undlade at føre mine Læsere hen i Nærheden af den bekendte Røverstue – Læserinderne kunne gjerne følge med; der er ikke det mindste at være bange for.

Banden, forstærket med tvende Novicer, eller active Medlemmer – passive, Hælere nemlig, havde de een af for hvertandet Sogn i en viid Omegn – havde gjort en ret heldig Expedition paa Østkanten af Landet; hvorefter den rattede sig i Hurup Kro, hvor Skomageren, som nu hans Vane var, ved Brændeviinsflasken og Ølkruset satte „de høje Hjul æfor“, dog uden at lade noget høre om hans og Kammeraters natlige Bedrifter. Det traf sig saa, at tvende af Amtets Herredsfuldsmægtige vare tilstæde i næste Stue. De bleve opmærksomme, kigede og lyttede, og kom til den Endeslutning: at disse Ravne maatte være af dem, der saalænge havde gjort Brud paa den offentlige Sikkerhed og trodsset Landets Lovc. De havde hørt at Tarmløss, der ellers kun sagde lidet, maaned de andre om at bryde op, med det Tillag: ellers naae vi ikke hjem før Dag; I skal tænke paa, vi har fire Mile at gaae.

„Fire Mile!“ sigte Retsbetjentene til hverandre, „det kunde ligne efter Rold Skov – der kunde gjøres noget -- Afsted! hver til sit – og drive Sognefogder med flere ud at passe dem op!“

Inden de vare komne ud, hørte de, der blev sagt derinde: „Det bliver nu forsilde inat; lad os ligge over et Sted her i Nærheden: saa kan vi jo begive os paa Vejen i Morgen Eftermiddag!“

„Te Majte hvikket! læ goe!“ svarte en anden Stemme; „Jesabel lider vel ikke saa haardt efter os; hun kan hverken sulte eller tørste tildøde.“

Tilhørerne svang sig paa Hestene, og hjem til deres Principaler, der strax foranstaltede det fornødne til Besættelse af Rold Skovs Østside.

Nu komme vi did, hvorhen jeg indbød mine Højstærede. – Paa de højeste Banker langs ud med Skoven afsattes Vedetter paa 8 à 10 Mand med alskens Bondevaaben, saavel som en eller flere Bøsser, hver Trop under Anførsel af en Sognefoged eller en anden rask og paalidelig Mand. Af hver Trop laae kun Een paa Udikig; de andre skjulte bag Skrænten. Een Afdeling blev beordret, at trække sig en halv Mil østen fra Sydenden af Skoven, en anden ligesaa fra Norden-

* Ligemeget – lad gaae.

Bettefanden

den, for at omgaae Fienden og afskjære ham Retiraden. – I Daggry bemærkede to eller tre af Udkigerns en Tropp paa fem Mand nærme sig. De øvrige Poster underrettedes herom, og snart vare de alle fem fangne og bundne. Vogne skaffedes tilveje, og Røverne afgaves til Tyvehullerne i Aalborg, hvor vi indtil videre ville overlade dem til deres egne Betragtninger og Forberedelse til Inquisitionen.

Vi forføje os atter til det Sted, hvor der ere fire Bejlere om to Brude, at see hvem der skulle føre dem hjem. Lidt før Aften kom Præsten agende, og noget efter Degnen gaaende. Ved Synet af dem foer en let Gysen over begge Brudene; Forvalterens Ansigt var i et stille stadigt Smil. Fruen nærmede sig gravitætisk til ham, og sagde med blød Stemme, men hvast Blik: „De smiler med en Mine, som om De oversaae dette Selskab.”

„Saa-aa?”

„Det er anstødeligt, min Herre!”

„Det kan jeg dog ikke vide.”

„Da kan jeg, – jeg vil sige Dem det nu: Jeg har i den senere Tid havt Grund til at være mindre tilfreds med Dem.” –

„– Saa-aa?”

„Ingen Spodskhed, saalænge De spiser mit Brød, og smager det Dem ikke længer” –

„Saa kan jeg lade det ligge? Meget vel!”

„Altsaa er De vel endog tilsinds at forlade mit ringe Huus?”

„Dertil er jeg ikke utilbøjelig.”

„Strax maasker?”

„Aaja.”

„Vel! Følg med og faae Deres Løn!”

„Hverken Deres Løn eller Deres Skjænd. Adieu min Naadige!”

Hurtigt forlod han Værelset, gik over i sit Værelse, pakkede alt hans i sin Kuffert, tog Nøglen af sin Dør, leverede den til en velbetroet Karl, steg til Hest, og tog Vejen ad Viborg til.

Inde i den Gaard, hvor Fruen havde lavet paa Bryllup, var hun immer nærmere og nærmere ved at tabe sit mandige Sinds Ligevægt, og ingen af alle Derværende vedligeholdte nogenlunde Sindsroe, uden begge Brudene. Da ingen mindede om Forretningen, spurgte Præsten hendes Naade, om der snart skulde begyndes?

„Naar De behager,” lød Svaret.

St. St. Blicher

Præsten bukkede, gik ud og iførte sig Ornaten.

„Om De saa behager“ sagde Fruen, nejende for Fæstemændene, og givende med sin mægtige Haand et Tegn til de paa hendes Befaling højtidsklædte Fæstemøer. Disses Ansigter fik samme Farve som deres Lillasilkekjoler. De satte vel en Fod frem, men tøvede med den anden. Moderen nikkede barsk og kastede Hovedet tilbage. Da lød en Frelserøst, idet hans Velærværdighed spurgte om Kongebrevenc.

„De kommer strax“ svarte Fruen vævert; „Overbringeren maae være her paa Timen, det er Hr. Kammeraadens Forvalter. Han er her inden Vielsen er forbi – De kan roligt begynde.“

„Undskyld gunstigen!“ sagde han, og traadte tilbage længer ind i Stuen, „det strider mod min Embedspligt, jeg vilde vove Alt – men hvorfor ikke hellere gie til den Udsendte kommer?“

„Ogsaa det!“ svarte Fruen, og beed sig i Læben.

Endnu en skjæbnesvanger Halvtime, da – kommer Forvalteren halvt gaende halvt løbende, med løstaaende svajende Overfrakke. Man farer ud.

„Jeg er plyndret, falden blandt Røvere“ stønnede han hartad aandeløs. „Alt er væk! Brevene væk, Pengene væk, Piben væk, Uhr væk; det var et Under, de lod mig beholde Livet.“ –

Han lod sig styrte eller falde ned paa den brede Steen udenfor Døren, støttede Albuen paa Knæerne, og Hagen paa de hule Hænder.

„Det var da forskrækkeligt“ raabte man; og Præsten lagde til: „Kan De nu see, det var godt, vi ikke forhastede os.“

„Bud strax til Sognefogden!“ raabte Fruen, „og til Herredsfogden! hege til Hest, alt hvad der løbes kan! maaskee Røverne endnu kunde paagribes,“ – til den Udplyndrede: „Naar og hvor skeete det?“

„Da jeg,“ svarede han, „kom til Løvel Brohuus, og der var jeg lidt over Middag, lod jeg Karlen tage min Hest, for at gi'e den en Ville Hø, og Vand; selv gik jeg ind i Kroen saalænge, og forlangte en Snaps og et Glas Øl. Som jeg vil til at drikke, raaber Een udenfor Vinduet: „Hej! hej! Hejsten! Hejsten!“ Jeg satte Glasset fra mig, og sprang ud, for jeg troede, det var min Hest, der havde stødt sig løs. ”Hvor er den?“

„Der,“ svarede en Mand, og pegede paa en Hest, som noget derfra sprang omkring i Tøjret. Saa gik jeg ind igjen, og drak hvad jeg havde forlangt. Men al den Tid sad en lille sorts mudset Person imellem

Bettefanden

Bordet og Væggen. Han bar vistnok, mens jeg var uderfor, kommet noget Djævelskab i Øllet, for inden jeg endnu var kommen paa Hesten, fornåm jeg saadan en sær Døsighed, som hastigen tog til. Imidlertid var Personen gaaet bort. Som jeg er kommen over Broen, springe to Karle til fra hver sin Side, gribe i Bidslet med den ene Haand, og med den anden rives og skydes jeg ned. Jeg var allerede saa sløv, at jeg ikke kunde raabe om Hjælp, og der stod som en Taage for mine Øjne. Jeg fornåm at man fumlede i mine Lommer, og saa segnede jeg hen, og laae mig selv ubevidst til langt hen paa Eftermiddagen. Jeg skrævede op, og skyndte mig herhvid saa fort jeg kunde. Haah! jeg er som jeg var mørbanket over mit hele Legeme.”

„Der laae vi den Nat, og havde ingen Dync over os” sagde Degnen.

„Og ingen Kone hos – hun, hun, hm,” lagde Kammeraaden til; „men det kan vel oprettes imorgen. Nu kan vi spise og drikke paa det aften.” – Og saa gjorde de.

Fruen, som dog var lidt udmattet af de forskjællige Sindsanspændelser, mindede tidlig om Sengen; den søgte hun og Herrerne, og vare snart i fast Søvn. Ikke saa de unge Damer. De gik rigtig nok ind i Sovekammeret, ikke for at hoppe i Sengen, men ud af Vinduet, som de sagtelig aabnede. Derefter opkultede de Brudekjolerne, toge Kaaber og Hatte paa, og holdt hverandre krampagtigt i de Hænder, der denne Nat skulde sammensøjes med mandlige. – Ikke et Ord kunde faae Luft; de saae paa Uhret, og lyttede til Vinduet.

Endelig hørtes hvidskende Fjed – Elskerne vare der – hver løftede sin ud i Haugen – og lette som Aander svævede de ud paa Marken til Vognen. Den besteges, og sattes i Bevægelse, først langsomt til den var kommen saa langt bort, at dens Rullen ikke længer kunde høres paa den forladte Gaard.

Det var mørkt, men Kudsken var sikker, og vejstiv; thi det var ingen anden end – Bettefanden.

„Hvor skal vi hen?” hvidskede Pigerne benouede til deres Side-mænd. Disse krystede dem til sig ømmeligt, og svarede: „til en Præst.”

I Dagbrækningen holdt Vognen udenfor en saadan Mands Bolig. Kudsken gav en af Herrerne Tømmen, og gik til Køkkendøren, der aabnedes af en Pige med Malkospand i Haanden. Han spurgte om Madammen, „hun er nok ude hos Kudsken” svarte Pigen knistrende.

St. St. Blicher

„Da kald hende herhid, og siig, at hun kan tjene store Penge.“ –

Hun gik til Herberget, og Kudsken til Vognen, hvor han løste Skaglerne, tog Hovedlaget af Flestene, og af Vognen Høe, som han gav dem at æde.

„Men min Gud, hvad er det for en Præst? Konen hos Kudsken!“ spurgte Pigerne med ængstelig Forundring.

„En barmhjertig Samaritan“ fik de til Svar, „Han copulerer for Penge, paa sin Kones Befaling, der tager Pengene til sig. Han er en Diogenes, hun et Pragtexemplar af en rigtig Nille. Og tænk dem engang: Hun er en Kjøbenhavnerinde, født Frøken, og Søster til en baade her og i Udlandet navnkundig og hædret Forfatter. Men indlad Dem ikke med hende! lad som De ikke forstaaer Dansk! De vil faae noget at høre; og jeg indestaaer ikke for, at det jo kan minde om Gammelstrands Heltinder.“

Hun kom:

„Ej! det var en tidlig Visit baade af Herrer og Damer – hvad behager Deres Naader?“

„Vi ønske at giftes.“

„Seer man det! Hat das so eine Ejle?“

„Jawohl, hvad skal vi gi'e Dem, for at Deres Mand strax vier os? Vi har Kongebrevc.“

„Tyve Daler.“

„Dem gier vi, naar vi tillige faae Attester for Vielsen.“

„Hjelp Dem selv af Vognen! saa skal jeg lukke op.“

Det gjorde de og hun. De vistes ind i en lav og smudsig Stue. Hun bad dem ikke sidde ned engang; der var endelig ikke fleer end tre klodsede Træstole i Rummet, af hvilke den ene endda var trebenet.

Madamen løb ind i et Sideværelse, og skreg: „herop! herop! hvorlænge vil han ligge, dovne Æsel, herude er noget for ham at bestille: to Par at smedde sammen paa eengang – ud af Sengen! eller jeg skal lette ham – han behøver ingen Buxer – put sig op under Sløjkjolen – saa! her har han Kraven om, og der ligger hans Bog – skrup sig!“

Hun vipsede ind igjen: „Saa Damerne har saadan et Satans Hastværk med at komme i Brudescng? da kom jeg der, min Salighed, tidlig nok; det skal de selv see, naar mit Tjokkeho'ed kommer.“

Hun foer ud i Køkkenet.

Han kom. De kunde ved første Øjeblik see, at Begge maatte være

Bettefanden

saa slet gifte som tænkeligt. Skiden var Kjole og Krave som det blege magre Fjæs, omgivet af uredte bloggraa Haar. Paa Fødderne fremslæbte sig et Par Tretrøfler, og mellem dem og den stumpede Præstekjole saaes Stykker af brandgulc, hist og her sammenrumpede grove Hoser.

Mod denne Personlighed stak modbydeligt af et Vrængesmiil, et dybt Buk, og den Hilsen: „salvete plurimum! humanissimi! nec non humanissima! An sitis studiosi!“*

„Ego sum“** svarede Kruushoved, „et quidem Candidatus juris.“

Xaape! Xaape! ***

Idet samme kom Madammen ind igjen, og sagde: „hold nu hans beskidte latinske Flab! og gjør hans Pligt!“

Man leverede ham Kongebrevene til Eftersyn. Med dem aabne i den ene Haand, og Alterbogen i den anden, stillede han sig op til en Væg, og bad Partene rangere sig efter Navnene i det og det Brev.

Det gjorde de, idet Kruushoved sagde: „De skal ikke ulejlige Dem med nogen Tale, Hr. Pastor! hold Dem ene til Ritualiet!“

Saa gjorde han, og sluttet var den uopløselige Pagt.

Ægtemændene forlangte nu Forretningen i deres Paasyn indført i Kirkebogen, og Attester, til hvilke Forvalteren havde medbragt det fornødne Papiir, udstædte. Dette medtog Tid; thi Nille, som vilde skynde paa ham med Udskjælden, ledsagede af vældige Trumfer, forstyrrede han just derved og sinkede Skriverset, saa de fremmede Herrer maatte bede hende om at lade Manden i Roe.

Da hun havde modtaget og eftertalt den accorderede Betaling, hvorfor hun ikke sagde saameget som Tak, gjorde hun et Knix for de nygifte Koner og sagde spodsk: „Lykke paa Rejsen! og megen Fornøjelse saalænge det varer!“

Dermed gjorde hun omkring, og forlød Stuen, commanderende Præsten: „følg han med mig!“

Dette Bud adlød han, og Ægtefolkene tøvede ikke med at forlade et saadant Huus. Hvorhen saa?

Det havde Forvalteren sørget for. Han havde allerede ved Ilbud underrettet Faderen om sin Afskedigelse, og hvad derpaa vilde følge.

* Ere I Studenter?

** Jeg er det.

*** Velkommen!

St. St. Blicher

Ret fornøjet over hans Forbindelse med en riig Pige, tog han derfor venligt mod begge Par, og gjorde for dem et muntert Gilde. Næste Morgen overdrog han sin Ejendom, mod passende Aftægt, til Sønnen, og var dennes Svoger behjælpelig til at indkjøbe en god og smuk Ejendom i Nærheden. –

Hvorlænge deres ægteskabelige Forbindelse varede, og hvorledes det forøvrigt gik dem, veed jeg virkelig ikke, og Læserne bryde sig vel heller ikke om at vide det; thi nu er jo Knuden løst.

Men hvorlunde Røverknuden løstes, eller overhuggedes, vil dog neppe høres uden en vis Deltagelse.

Paa den Vogn, der bragte de optagede Røvere til Aalborg, vare Tarmløs og Skomageren – som i det industrielle Samfund hed „Sylen” – satte hos hverandre med bundne Hænder. Thi brugte den Sidste sin ubundne Tunge til levende Samtale med Sidemanden; dog førtes den saa svagmælet, at den ikke med Tydelighed kunde naae Bevogternes Ører. Hovedæmnet var Betrielse fra Indspærringen, Midlerne til samme, Maaden og Tiden. Sit største Haab satte man til Fanden og hans Oldemoer, der vist for deres egen Skyld vilde gøre og vove alt muligt. De vare enige i, at han var en dygtig Captain, ingenlunde at spøge med, men Kvinden tolv Gange frygteligere, og uden mindste Tvivl en Helvedes Hex.

„Fanden selv har al Respect for hende” yttrede Sylen; „derfor er det ikke sært, om Mad og Drikke gier mig Kvalme derinde hos dem. Jesabel (hendes rigtige Navn var Elsebeth) er en Engel imod hende.”

„Kan han bare faae hende med” tilføjede Tarmløs, „saa har det ingen Nød; hun skal nok puste Laasen op.”

„Det gjør hun nok” raabte Sylen højt, og skraalede en Yndlings-sang i hans Smag.

„Du har dog Moses med Dig?” spurgte Tarmløs.

„To blaae Drenges* mellem mine Skosualer – og Du?”

„Hvad jeg har er klistret fast over Fjælen; der kommer de Fanden ikke at rage.”

Dette kan vel være nok af disse Svendes Rejsepassiar.

En aften, heel forskjællig, holdtes i Aalborg med Criminallovens Organ; og der holdtes flere uden at føre til Endelighed. – Under en

* Femdalersedler.

Bettefanden

saadan Catechisation henkastes pludselig det Spørgsmaal: „Hvor er nu Bettefanden?”

„Det er ikke godt at vide,” svarede Syl, „hvor han er; han kan være baade her og der, han er allevegne, og ofte der, hvor man ikke venter ham – ligesom den, han er opkaldt efter.”

Videre kunde Inquisiten ikke bringes: Frygt blandet med en Tilsats af Hengivenhed for Anføreren, holdt ham tilbage fra at røbe ham.

Ikke saaledes sindet var den trædske og nedrige Tarmløs. Under Betingelse af Strafløshed, lovede han at give Retten saadanne Oplysninger, at den Farlige snart maatte komme i dens Magt.

Inquisitor, som beklagede sig over, at man allerede flere Gange uden Nytte havde forsøgt at overrumple ham i hans Bopæl, prattede længe med Skræderen om Prisen paa Forræderiet. Denne nedsatte samme til Vand og Brøds Straf, og derefter til korteste Fængselslid i Tugthuset. Omsider blev man enig.

Han gav nu den Oplysning: „at Mester Alibi kom ikkun to Gange om Maaneden, højst tre, hjem til hans Oldemoder, og det kun i mørke Nætter: i Mørket kom han, og biede yderst sjælden til det gryede ad Dag.”

Dette toges tilfølg; i nogen Tid forgyæves. Lovens Tjenere kedede sig, og foretog sig saa en Huusundersøgelse. Den førte til Intet, de fandt kun lidt tarveligt Huusgeraad, og Kjællingen paa Lejet. Paa alle Spørgsmaal og Trusler, virrede hun med Hovedet, og pegede paa sine Ører og paa Munden. Da dertil hendes Ligfarve gav hende en Døendes Udseende, lod man baade hende og hendes skumle Vaaning i Roe – for det første.

Ikke længe derefter kom den Bette ind, syg, angreben af en hurtigt tiltagende Feber.

Otte Dage efter foretoges en ny Undersøgelse. Man fandt Bettefanden som Lig, og hans Oldmøwr inden for ham, som det syntes, nærved at vorde det.

Efterskrift og noter

Ophøret af *Nordlys* i 1829 kom til at betyde et afbræk i Blichers novelleproduktion. Men i løbet af 1832 fik han den opmuntring, at den københavnske forlægger C. Steen opfordrede ham til en samlet udgivelse af tidsskriftnovellerne i bogform. *Samlede Noveller I-V* udkom fra 1833-36 med de tre første bind det første år. Allerede i bind I kommer den første nye novelle, „Himmelbjerget“, i bind II endnu én, „Eremitten ved Grenaae“, mens bind III kun rummer genoptryk. I de to sidste bind er forholdet derimod det omvendte: de rummer enkelte genoptryk, men består mest af nyttilkomne noveller.

Fra denne periode af fortsætter Blicher støt novelleproduktionen næsten til sin død. En del af de nyttilkomne noveller får deres første tryk i forskellige tidsskrifter (bl.a. bidrager Blicher i 1840'erne til P. L. Møllers tidsskrift *Gæa*, som blev udgivet i bevidst opposition til den herskende litterære retning). Men samtidig er det nu muligt for Blicher at få novellerne udgivet i bogform i samlinger, som får forskellige titler indtil den endelige samling af *Gamle og nye Noveller* (redigeret af P. L. Møller) i årene 1846 og 1847.

„Læsefrugt-novellen“ forbliver hovedtypen i Blichers produktion. Men fra og med genoptagelsen af forfatterskabet med *Samlede Noveller* dukker også andre typer op: „ferienovellerne“, billedrækker som „De Udøbte“, og – især under Peer Spillemands navn – forskellige eksperimenter med prosaform og fortællerstandpunkt, som f.eks. „Baglænds“.

Novellerne i dette bind er udvalgt af produktionen fra 1832 til 1846. De bringes i kronologisk rækkefølge. Tekstgrundlaget er *Samlede Skrifter*, som også følges i sine rettelser i forhold til førstetryk-kene. Sted og dato for første offentliggørelse fremgår af noterne til de enkelte noveller.